

Літописи

Повчання Володимира Мономаха. Переказ

Володимир Мономах вступив на великокняжий стіл (1113) вже шістдесяти років, але був ще бадьорий і духом і тілом. Половці не сміли при ньому тривожити Руську землю. Княжі усобиці притихли. Правдивий і побожний, добродушний і разом з тим войовничий, Мономах високо стояв в очах всіх своїх сучасників, що звикли бачити усюди віроломство, насильство і злість. Удільні князі поважали Володимира і разом з тим боялися його — був він милостивий, але бував і суворий. Коли якийсь князь починав смуту, він намагався всіляко умовити його, умиротворити, залагодити справу мирним шляхом. Якщо ж неспокійний князь опирався, то Володимир строго карав його, навіть віднімав у нього доля.

Князювання Володимира Мономаха було самою щасливою пориою в удільне час. Здавалося, виповнилося заповітне бажання Ярослава Мудрого, щоб великий князь заміняв для молодших удільних князів люблячого і разом з тим суворого батька. Був Володимир правосудний — не давав слабких в образі сильним, сам на своєму княжому дворі

творив суд.

Руську Правду Мономах доповнив — постановив, щоб позикодавці не брали великих різів, тобто лишку (відсотків), з боржників.

Любив і шанував він духовенство; глибоко проникнуть був євангельським вченням.

Найкраще думки і почуття Володимира видно з того Повчання, яке написав він своїм дітям.

Ось короткий зміст Повчання Мономаха:

«Діти мої чи хто інший, — пише Володимир Мономах, — прочитавши цю грамотку, що не посмієтеся, але прийміть її в серце своє. Передусім заради Бога і душі своєї страх Божий майте в серці своєму і милостиню давайте нескудную. Це — початок всякому добру.

Трьома добрими справами можна від гріха позбутися і Царства Божого не позбутися: покаянням, сльозами і милостинєю. Не тяжка ця заповідь, діти мої. Бога ради, не лінуйтеся; молю вас, не забувайте цих справ. Ні самотність (відлюдництво), ні чернецтво, ні голод (пост), чому піддають себе деякі благочестиві люди, не так

важливі, як ці три справи...

Послухайте мене, діти мої, — продовжує Мономах. — Якщо не всі повчання моє приймете, то прийміть хоч половину. Нехай Бог пом'якшить ваше серце: проливайте сльози про гріхи ваших, кажучи: „Як розбійника і митаря помилував Ти, Господи, так і нас, грішних, помилуй“. І в церкві це робіть, і спати ложася. Коли на коні їдете, говорите подумки: „Господи, помилуй“. Ця молитва всіх краще.

Всього ж більше убогих не забувайте, але в міру сил годуєте їх. Сироту і вдову самі на суді по правді судите; не дайте їх сильним в образу. Ні першого, ні винуватого не вбивайте і не дозволяйте вбивати, хоча б і заслуговував смерті; не губіть ніякої християнської душі.

Коли мова ведете про що, не присягайте Богом, не хреститесь; немає в цьому ніякої потреби. Якщо ж доведеться вам хрест цілувати (давати клятву), то подумайте спочатку гарненько, чи можете стримати клятву; а поклявшись, тримайтеся клятви, щоб, порушивши її, не погубити своєї душі.

Єпископів, попів і ігуменів почитайте, приймайте від них благословення. Любіть їх і в